

Lay (1986)'nın Genel Erteleme Ölçeğinin Güvenilirlik ve Geçerlilik Araştırması

A Study on Reliability and Validity of Lay (1986)'s General Procrastination Scale

Özsev Berk¹, Remzi Altunışık², Ersin Eskiler³, Nilgün Sarıkaya⁴

Öz

Bu çalışmanın amacı, Lay (1986) tarafından geliştirilen Genel Erteleme Ölçeğini faktör yapısı ve psikometrik özellikler açısından incelemektir. Söz konusu ölçek bireylerin genel erteleme eğilimlerini değerlendiren yirmi maddeden oluşan tek boyutlu bir yapı olarak tanımlanmıştır. Başlangıçta bir kişilik özelliği olarak tanımlanan birçok davranışın, kararın ve kişisel tepkinin önceli olarak değerlendirilen bu kavramın boyutsal analizinin ortaya konması önem arz etmektedir. Araştırma bağlamında Sakarya, Ankara ve İstanbul illerinde yaşayan 18 yaş ve üzeri katılımcılara kolayda örnekleme yöntemi ile iki farklı anket çalışması uygulanmıştır. Çalışmalar toplam 440 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. İlk çalışmada, açıklayıcı faktör analizi, on altı madde ve dört boyuttan oluşan bir yapı elde edilerek ölçeğin orijinal versiyonundan farklılaştığını göstermiştir. İkinci çalışmada, doğrulayıcı faktör analizi, faktör yük değeri düşük ve hata varyansı yüksek olan iki maddenin çıkarılması ile tekrar edilmiştir. Tek boyut olarak geliştirilmiş olan genel erteleme ölçeğinin, bu çalışma bulgularına göre on dört madde ve dört boyutlu bir yapıdan oluşmakta olduğu doğrulanmıştır. Yaygın olarak kullanılan genel erteleme ölçeğinin gerek aynı kültürel yapı gerekse farklı kültürel yapılar içinde ortaya çıkan boyutsal yapısının farklılık gösterebileceği ifade edilerek, erteleme davranışının öncellerine yönelik çalışmaların gelecekte de yapılarak olguyu ölçmeye yönelik daha geçerli ve güvenilir ölçeklerin gerekliliği vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Genel erteleme davranışı, güvenilirlik, geçerlilik, açıklayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi

Abstract

This study aims to examine the General Procrastination Scale developed by Lay (1986) in terms of factor structure and psychometric properties. Lay (1986) has defined the construct as a uni-dimensional structure made up of twenty items to assess the general procrastination tendencies of individuals. Exploring the factor structure of the general procrastination scale is of significance because, as a personality trait, it is considered as an antecedent for various human behaviors, decisions, and personal reactions. For this study, two different questionnaires were applied to the participants with an age of 18 and over living in Sakarya, Ankara, and Istanbul provinces with the convenience sampling method. The total number of participants who volunteered for the study was 440. In the first study, explanatory factor analysis showed that the scale differed from the original version by obtaining a structure consisting of four dimensions made up of sixteen items. In the second study, confirmatory factor analysis was utilized to confirm the proposed factor structure in the first stage. Two items with low factor loading and high error variance were removed from the analysis. The findings have confirmed the four-factor structure with fourteen items. It is argued that the dimensional structure of the commonly used general procrastination scale may show variation within and across cultures, and it is emphasized that more valid and reliable scales for the construct under consideration are needed to measure the phenomenon more accurately through its antecedents and consequences.

Keywords: General procrastination behavior, reliability, validity, explanatory factor analysis, and confirmatory factor analysis

Araştırma Makalesi [Research Paper]

JEL Codes: M30, M31, M37

Submitted: 18 / 03 / 2021

Accepted: 19 / 05 / 2021

¹ ozsewaliskann@hotmail.com, 0000-0002-1314-9125

² altunr@sakarya.edu.tr, 0000-0001-7934-1841

³ eeskiler@sakarya.edu.tr, 0000-0001-7617-2958

⁴ nilguns@sakarya.edu.tr, 0000-0002-1696-4950

Giriş

Erteleme veya *geciktirme* kavramı günlük yaşamın hemen hemen her alanında karşımıza çıkan bir davranış şeklidir. Her ne kadar erteleme konusu yazında ağırlıklı olarak öğrencilerin görevlerini ve ödevlerini zamanında yapmama veya geciktirme veya son ana bırakması durumunun araştırılması (Tice ve Baumeister, 1997; Senecal, Lavolie ve Koestner, 1997) bağlamında öne çıkmış olsa da günlük yaşamın birçok alanında kendini gösteren bir olgudur. ABD ve Kanada'da yapılan çalışmalarda toplumdaki kadın ve erkeklerin %20'sinin normal bireylere göre daha fazla erteleme eğilimi sergiledikleri ve bunların önemli bir kısmının klinik sorunlar yaşadığı ve fobilerle başa çıkma gayreti içinde oldukları ifade edilmektedir (Ferrari, 2010). 21. yüzyıl itibarıyla teknolojinin gelişmesi, hayatımıza giren tabletler, akıllı telefonlar yaşam tarzımızı etkilemiş ve bu değişimler erteleme davranışına da yansiyarak sorunu farklı boyutlara taşımıştır. Artık çok fazla çaba sarf etmeden ertelemek parmakların ucundadır ve en gelişmiş aracı da internettir (Lavoie ve Pychyl, 2001). Hatta tüketicilerin alışveriş davranışları incelendiğinde dolu alışveriş arabalarının mağaza içinde terk edilmesi ve online alışverişlerde sepete ürünü koyduktan sonra "satın al" butonuna basmadan siteyi terk etme davranışı da erteleme davranışları çerçevesinde değerlendirilmektedir (Pu, vd., 2019). Marketlerde ve mağazalarda birçok kişinin satın alma kararı verirken zorlanması, etrafındakilerden yardım istemesi ve yaşamda alınması gereken önemli kararlarda yaşanan tereddütler ve belirsizlikler kararların ertelenmesine, geciktirilmesine neden olabilmektedir. Ek olarak araştırmalar, e-ticarette ziyaretçilerin sadece %2-3'ünün (en iyi oran %8) alışverişle sonuçlanmakta olduğunu (Li ve Chatterjee, 2005) ve sitede sepet-terk etme oranının ise %20-90 arasında olduğunu (Silverstein, Stranger ve Abdelmessih, 2001) göstermektedir.

Erteleme davranışı sadece akademik başarı ve performansla sınırlı olan bir olgu olmayıp (Uçar ve Bozkurt, 2019), hemen hemen insan yaşamının tüm alanlarında (sosyal ilişkiler, iş yaşamı, performans, başarı, kültür, online etkileşim, satın alma davranışları vb.) etkisini gösteren bir olgudur. Bu davranış, kişilerin, herhangi bir makul gerekçe olmaksızın, öncelikli olarak yapılması gereken önemli veya acil olan işleri daha az önemli veya acil olmayan işlerle yer değiştirerek geciktirmesi veya erteleme davranışlarıdır. Bu durum çoğunlukla önemli ve tamamlanması gereken işlerin geciktirilmesi veya zamanında tamamlanamamasına yol açması sebebiyle insan yaşamında ciddi sorunlara yol açabilmektedir. Erteleme kavramı çok boyutlu olup sadece davranışsal boyutunu göz önüne alarak yaklaşımda bulunmak kavramın doğasına ters düşmektedir. Sadece sorumlulukların veya isteklerin yerine getirilememesi ile bitmeyerek bireylerde duygusal açıdan da etkileri göz ardı edilmemelidir. Çünkü Rasyonel olmayan kararlar insan yaşamında çeşitli olumsuzlukları ve pişmanlıkları beraberinde getirmektedir. Bu kavramın bireylerde duygusal açıdan oluşturduğu etkilere bakıldığında aşırı alkol tüketme eğilimi (Cherry, 2014), bağışıklık sistemini olumsuz etkileyerek çeşitli sağlık sorunlarına yol açma (Pychyl, 2008), sosyal ilişkiler ve bununla bağlantılı olarak takım çalışmasına katılamama, daha fazla huzursuzluk, akıl sağlığını olumsuz etkileme, uykusuzluk gibi birçok olumsuzluklar sayılabilmektedir. Reinecke, Meier, Aufenanger, Beutel, Drejer ve Quiring (2018) özellikle internetin ve sosyal medyanın yaşamımıza yoğun bir şekilde girmesi sebebiyle erteleme davranışının giderek daha ciddi sorunlar yaratmaya başladığına işaret etmektedir.

İlgili yazın incelendiğinde erteleme davranışına yaklaşımda iki bakış açısının öne çıkmakta olduğu gözlenmektedir. Bazı araştırmacılar erteleme davranışını bir kişilik özelliğinin sonucu olarak ortaya çıkan bir durum olarak tanımlama yoluna giderken bazıları ise erteleme eğiliminin zamanla içinde yaşanılan aile ve toplumda çevresel durumlara ve şartlara verilen bir tepki şeklinde ortaya çıkan ve öğrenme sonucunda şekillenen bir davranış olarak tanımlama yoluna gitmektedir. Steel (2010) birer kişilik özelliği olan dürüstlük, alışkanlıklar ve yetkinliklerin erteleme eğilimi ile ilintili olduğunu öne sürmektedir. Ancak erteleme davranışının kişide tembellik, değersiz hissetme ve öz-güven kaybı gibi sonuçlar doğurarak iş yaşamında ve sosyal yaşamda son derece yıkıcı etkilere yol açabildiği de yazında ifade edilmektedir (Stead, Shanahan ve Neufeld, 2010).

Toplumda sıkça karşılaşılan ve insan yaşamı üzerinde olumsuz etkileri olan erteleme eğiliminin ölçümüne ilişkin çeşitli çalışmalar olmakla birlikte, erteleme konusunda ilk ve en yaygın kullanılan ölçek Lay (1986) tarafından geliştirilmiştir. Lay (1986) erteleme eğilimini duygu-durum bozukluğu, ajitasyon, mükemmeliyetçilik gibi kişilik özellikleri (büyük beşli) ile ilişkilendirme yoluna gitmiştir. Bu bağlamda 20 maddeden oluşmakta olan 5'li (1- Beni hiç ifade etmez ... 3- Nötr, .. 5: Tam olarak beni ifade eder) puanlama sistemi şeklinde oluşturulan *Genel Erteleme Eğilimi* ölçeğini geliştirmiştir. Kişinin söz konusu 20 maddeye verdiği puanlar toplanarak kişinin erteleme puanı çıkarılmaktadır. Lay (1986)'nın yaklaşımına göre erteleme eğilimi tek boyutlu bir yapı olarak değerlendirilmiştir. Tek boyutlu bu yaklaşım yazındaki bazı çalışmalar tarafından güvenilirlik ve geçerlilik açılarından irdelenmiştir.

Bazı araştırmacılar, erteleme davranışını tek boyutlu bir kişilik özelliği olmanın ötesinde, kişinin içinde bulunduğu durumsal şartlara ve imkanlara göre kararlarında ve eylemlerinde farklı erteleme davranışları sergileyebileceğini ifade etmektedir (Negra ve Mzoughi, 2012). İnsan yaşamında yaygın olarak karşımıza çıkan bu davranışın *tek boyutlu bir kişilik özelliği olarak mı?* Yoksa çok boyutlu bir yapı olarak mı? ele alınması gerektiği, doğuracağı sonuçlar açısından ve üretilen çözüm pratikleri açısından önem arz etmektedir (Vestervelt, 2000). Ayrıca araştırmaların önemli bir kısmının öğrenci denekler üzerinde yapılmış olması (örneğin, Lay, 1986; Deniz, Traş ve Aydoğan, 2009; UzunÖzer ve Demir, 2015) da öne çıkarılan

konular arasında yer almaktadır. Kavramın öğrenciler dışında farklı bir örnekleme test edilmesi ve tek boyutlu veya çok boyutlu olmasının doğuracağı çıkarımlar farklılık gösterebilir. Bu nedenle, çalışmanın amacı, Lay (1986) tarafından geliştirilmiş olan Genel Erteleme Eğilimi ölçeğinin boyutsal açıdan analizi ve psikometrik özelliklerinin Türkiye bağlamında incelenmesi olarak belirlenmiştir.

1.Kavramsal Çerçeve

Erteleme kavramı kökeninde Latince *deprocrastinus* olarak bilinir. *Pro*, “ileriye yönelik, ileride lehine” anlamları taşıırken, *crastinus* “yarın” anlamına gelir (Klein, 1971). Kavramın tanımına ilişkin değişik tanımlar yapılsa da bu tanımların hemen hepsinde ortak olan şey *erteleme* veya *geciktirme* kavramıdır. Erteleme davranışı sergileyen kişiler bazen tembel ve kendilerini yönetme konusunda zayıf olmaları sebebiyle düşük verimlilik, düşük etkinlik ve düşük motivasyona sahip kişiler olarak da resmedilmektedir (Chu ve Choi, 2005). Balkıs (2006) erteleme davranışının yapılması gereken önemli bir işin ya da görevin ertelenmesine yönelik tanımlarda öne çıkan özellikleri; a) ertelemenin davranışsal bir eğilim olduğu, b) bir kişilik özelliği olduğu, c) ertelemenin akılcı olmayan bir eğilim olduğu ve d) erteleme eyleminin gereksiz bir geciktirme durumu olduğu şeklinde özetlemektedir.

Lay (1986)'a göre erteleme, önemli işlere başlamayı ve bu işleri geciktirme eğilimidir. Solomon ve Rothblum (1984) ise erteleme davranışını erteleyen kişinin, sonunda huzursuzluk duyacağı noktaya kadar işleri ertelemesi şeklinde tanımlanmıştır. Ek olarak Stead, Shanahan ve Neufeld (2010) işlerin son anda yapılmasını da erteleme davranışı çerçevesinde değerlendirmektedir. Simpson ve Pychyl (2009) ise ertelemeyi, kişinin yerine getirilmesi gereken bir işi veya görevi kendi isteğiyle ve mantıklı olmayan bir şekilde, ertelemenin kendisi için olumsuz sonuçlar doğuracağını bilmesine veya farkında olmasına rağmen, ertelemesi veya geciktirmesi olarak tanımlamaktadır.

Yazında erteleme kavramına ilişkin tanımlar ağırlıklı olarak olumsuz bir durum veya sonuç olarak değerlendirilmektedir (Corkin, Yu ve Lindt, 2011). Ancak, Chu ve Choi (2005) erteleme davranışını aktif ve pasif erteleme olarak iki kategoride ele almayı tercih etmektedir. Pasif erteleme geleneksel erteleme davranışına karşılık gelmekte olup, daha çok bir kişilik özelliğine ve genel olarak yapısal bir duruma işaret etmektedir. Zaman yönetimi konusunda zayıf olan pasif erteleme eğiliminde olanlar daha kötümser bir düşünce yapısına sahip olup, kendi yetenek ve becerileri konusunda tereddütlü olduklarından özgüvenleri zayıftır (Ferrari, O'Callaghan ve Newbegin, 2005). Bu tür kişiler sürekli olarak isteseler de istemeseler de işleri erteleme durumunda kalmaktadırlar. Öte yandan aktif erteleme davranışı sergileyen kişiler ise daha düşük stres düzeyi ve depresyon puanına sahip olduklarından erteleme davranışını olumlu sonuçlar için kullanabilmektedirler. Aktif erteleme işlevsel bir kaçınma davranış biçimi olup kişinin bilinçli ve planlı bir şekilde herhangi bir stres veya baskı hissetmeksizin daha önemli veya daha acil işlere öncelik vermesi durumudur. Bu tür ertelemelerde kişiler işleri zamanında yetiştirip yetiştiremeyecekleri hususunda bir tereddütleri olmadığından daha rahat ve etkin çalışabilmektedirler (Browlow ve Reasinger, 2000). Hatta aktif erteleyenler bazen planlı bir şekilde erteleme yoluna da gidebilirler ve elde edilen sonuçlardan da memnun olabilmektedirler. Örneğin, tüketicilerin marketlerde dolu market arabalarını bırakma veya online alışverişlerde sepete ürünü koydukları halde siteyi terk etmeleri bazen daha iyi fırsatları yakalama amaçlı, planlı girişimler olarak değerlendirilebilir ve aktif ertelemenin tipik bir uygulaması olarak görülebilir.

Ayrıca erteleme davranışında, genel olarak kişilik özelliklerine bağlı erteleme ile durumsal erteleme olarak adlandırılan bir ayrım söz konusudur (Stöber ve Joormann, 2001). Kişiliğin parçası olan erteleme eğilimi alışkanlık arz eden bir davranış kalıbıdır. Durumsal erteleme ise işlerin belirli önceliklere göre baz alınarak geciktirilmesi veya öncelik sıralamasının değiştirilmesidir. Kişinin günlük yaşamında yapmak zorunda olduğu işleri kendine göre sıralaması, bazı işleri seçerek ileri bir tarihe ötelemesi ve belirli işleri veya tek bir işi geciktirmesi ise durumsal erteleme olarak adlandırılmaktadır (Ferrari, 1991; Saddler ve Sacks, 1993). Bir tüketicinin doğum günü hediyesi almak için son ana kadar beklemesi veya bu eylemi bilerek ve isteyerek son ana bırakması durumsal ertelemeye örnek olarak gösterilebilir.

Dolayısıyla erteleme davranışının tanımına ve kapsamına ilişkin ilgili yazında farklı görüşlerin bulunduğu gözlenmektedir. Ancak kavrama ilişkin tanımlar olgunun ölçümünde kullanılacak olan ölçeğin belirlenmesinde de etkili olacağından kavramın tanımının irdelenmesinde yarar vardır. Yukarıdaki tanımlar ışığında *erteleme yapılması gereken önemli görevlere veya eylemlere, makul bir gerekçe olmaksızın, gereken zamanda başlanmasının geciktirilmesi ve bunun yerine daha az önemli veya rutin işlerin yapılması yoluna gitme durumudur* şeklinde tanımlamak mümkündür. Ancak burada söz konusu olan olgu bir davranışın ertelenmesi olabileceği gibi bir kararın geciktirilmesi veya bir alışkanlık veya bir kişilik özelliği olarak da düşünülebilir.

Tüm insan davranışlarında olduğu gibi erteleme davranışının da çeşitli boyutlarının olduğu belirtilmektedir. Bunlar *bilişsel*, *duygusal* ve *davranışsal* olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Ertelemenin bilişsel boyutu kişilerin amaçlarına göre davranışlarının farklılaştığı bir durumu temsil etmektedir. Lay (1986) ertelemeyi bilişsel görevleri geciktirmeye yönelik gerçekçi olmayan bir eğilim olarak tanımlanmıştır. Ertelemenin bilişsel bileşeni, bireyler üzerinde olumsuz etkileri olmasına

rağmen erteleme davranışına bilinçli olarak karar verme nedenlerine odaklanmaktadır (Karas ve Spada, 2009).Ertelemenin bilişsel boyutunda yer alan mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin üzerinde durulmakta ve mükemmeliyetçiliğin ertelemede önemli bir faktör olduğu belirtilmektedir (Kandemir, 2014; Uzun Özer ve Demir, 2015).

Öte yandan erteleme davranışının duygusal boyutu ise ertelemenin sebep olduğu ve yol açtığı duygusal gerginliklere yönelik bireyin takınmış olduğu yaklaşım ve tutumu ifade etmektedir. Erteleme davranışı gösteren bireyler, davranışlarına müdahale edemediğinden duygusal tepkilerin yönetimi altına girer ve davranışlarını duygularına göre yönlendirirler. Bu durumda kişinin bireysel korku ve yetersizlikleri, işe yönelik tutum eksikliği, karar verme becerilerinden yoksunluk ve sorumluluk alma konusundaki isteksizlikler de ertelemenin nedenleri arasında yerini almaktadır (Milgram ve Toubiana, 1999).Erteleme davranışının duygusal boyutu, kişinin davranışı sonucunda yaşadığı kaygı, pişmanlık, depresyon, gibi duyguları içerir (Burka ve Yuen, 2008). Çakıcı (2003)erteleme davranışının duygusal boyutunu, kişinin belirlenen süre içerisinde yerine getirmemesine göre görevleri başlatamama, sürdürmemeye ve tamamlayamama sonucunda sıkıntı hissetmeleri şeklinde ifade etmektedir.

Ertelemede davranışsal boyut, bir işin zamanında yapılmaması, geciktirilmesi veya bitirilememesi durumu olarak ifade edilmektedir (Knaus, 1999).Bazı çalışmalar davranışsal boyutun öğrenilmiş bir davranışın çocukluktan gelen anne-baba tutumuna karşı tepki olabileceği düşüncesini öne sürmektedir. Kişinin belli bir zamanda yapması gereken işi başlatamama, sürdürmemeye ya da tamamlayamama konusunda kişisel bir sıkıntı hissetmesi ertelemenin duygusal parçasını içermektedir. Bu yönde yapılan araştırmalar ertelemenin öznel rahatsızlığına odaklanmaktadır (Burka ve Yuen, 1983; Solomon ve Rothblum, 1984). Öte yandan Lamba (1999) erteleme davranışı sürecinde kısa süreli ve geçici hazzın varlığından bahsetmektedir. Görevlerin zorluğu veya karmaşıklığından kaynaklı ertelemeye hissedilen duygusal boyut kısa süreli haz veren erteleme davranışlarına sebep olmaktadır. Örneğin işyerindeyken görevi bırakarak alışveriş yapmak, dizi izlemek ya da ders çalışmak yerine televizyon izlemek, arkadaşlarla dışarı çıkmak vb. buna örnek olabilir. Kişilerin daha çok keyif alacağı işlere yönelerek erteleme davranışını ve duygusal boyutunun bütünleşik bir yapı içerisinde değerlendirilebilir. Hatta kişinin işi veya görevi yapmak için ruhsal olarak veya zihinsel olarak hazır olamaması da erteleme davranışının tetikleyicileri arasında yer alabilmektedir.

Yazında erteleme kavramının *akademik, rutin işlerde, karar vermede ve kompulsif* olmak üzere dört türünden bahsedilmektedir (Goroshit ve Hen, 2018). Yaygın olarak kullanılan akademik erteleme, sınavlara çalışma, ödevleri tamamlama gibi akademik görevlerin tamamlanamaması veya son dakikaya bırakılmasıdır(Solomon ve Rothblum1984). Rutin işlerde erteleme, günlük işlerin tamamlanamaması ve geciktirilmesidir(Lay 1986). Karar vermeyi erteleme, farklı seçenekler karşısında yetersiz bilgi veya kararın karmaşıklığı nedeniyle karar verememe veya geciktirme durumudur(Effert veFerrari,1989; Ellis ve Knaus,1977). Son olarak kompulsif erteleme, karar vermede ve rutin işlerde erteleme eğilimini içermektedir ve kişinin yaşamını son derece olumsuz etkileyen bir davranış türüdür(Ferrari 1991).

Yukarıda açıklamalar ışığında erteleme eğiliminin yazarlar tarafından farklı açılardan ele alındığı dikkat çekmektedir. Bu çeşitlilik insan yaşamını olumsuz etkileyen erteleme kavramının ölçümüne ilişkin yazında da çeşitli farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Genel olarak yazında erteleme davranışı tek boyutlu bir yapı olarak ele alınmaktadır (Habelrih ve Hicks, 2015).Erteleme davranışının ölçümüne yönelik olarak Uzun Özer (2014),McCown ve Johnson (1989) tarafından geliştirilmiş olan *Yetişkin Erteleme Eğilimi* ölçeğinin psikometrik özelliklerini Türkiye örneklemini üzerinde ele almış ve söz konusu çalışmada Lay (1986) tarafından geliştirilmiş olan *Genel Erteleme Eğilimi* ölçeği ile Mann (1982) tarafından geliştirilmiş olan *Karar Vermede Erteleme Ölçeğini* karşılaştırmıştır. *Genel Erteleme Eğilimi* ölçeği ile *Yetişkin Erteleme Ölçeği* arasında ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Ancak bazı araştırmalar erteleme kavramın düşünüldüğü gibi tek boyutlu olmayabileceği ve farklı bileşenlerinin olabileceğini öne sürmektedirler (Solomon ve Rothblum, 1984; Uzun Özer, O'Callaghan, Boksczaninvd. 2014). Örneğin, Ferrari, Uzun Özer ve Demir (2009) erteleme olgusunu Türkiye bağlamında ele almışlar ve *olumsuz yönlü uyarılmış gecikme* (negatif aspectsarousaldelays) ve *pozitif yönlü uyarılmış gecikme* (pozitif aspectsarousaldelays) şeklinde iki boyutlu bir yapının varlığını ortaya koymuşlardır. Benzer şekilde Mariani ve Ferrari(2012) ile Argiropoulou ve Ferrari(2015)'de İtalya bağlamında yürüttükleri çalışmada *görevleri erteleme* eğilimi (tendencytopostponetasks) ve *görevleri zamanında yapma* (gettingtasks done on time) şeklinde isimlendirdikleri iki boyutlubir yapıyı önermişlerdir.Erteleme davranışının ölçümüne yönelik son çalışmalardan biri ise Hasanagic ve Özsağır (2018)'in yapmış olduğu çalışma olup, bulgular beş boyutlu bir yapının varlığına işaret etmektedir. Çalışma neticesinde ortaya çıkan boyutlar *iyi planlayanlar* (goodplanning), *erteleyenler* (delaying), *son dakika iş yapanlar* (doingthings in lastminute), *iyi zaman yönetenler* (good time management), *zamanı yönetemeyenler* (poor time management) şeklinde isimlendirilmiştir. Bir başka çalışmada Sirois, Yang ve VanEerde (2019)Lay (1986)'nın*Genel Erteleme Eğilimi* ölçeğinin dokuz maddelik kısa bir versiyonunun oluşturulması girişiminde güvenilirlik ve geçerlilik değerleri yüksek bir ölçek oluşturmayı başarmışlardır.

2. Yöntem

Bu çalışmanın amacı bireylerin genel erteleme düzeylerini belirlemek üzere Lay (1986) tarafından geliştirilen *Genel Erteleme Ölçeğinin* (General Procrastination Scale) Türkiye bağlamında geçerlik ve güvenilirlik açılarından araştırmak ve psikometrik özelliklerini test etmektedir. Çalışmada katılımcı görüşlerine başvurularak toplumsal ve beşeri olgu/durumların mevcut koşulları içinde açıklanmasında sübjektif değerlendirme ve bireysel yorumlar barındırmayan pozitivist yönetime dayalı olarak genel tarama modelinden yararlanılmıştır (Coşkun, Altunışık ve Yıldırım, 2019; Karasar, 2005). Araştırma sürecinde kullanılan ölçeğin Türkçe'ye çevirisi sırasında, Brislin (1986) paralel ters çeviri yöntemi takip edilmiştir. Bu kapsamda ölçek maddelerinin İngilizce-Türkçe-İngilizce çevirileri (translation-backtranslation method), her iki dile hâkim alan uzmanı kişiler tarafından gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, öğrenci örnekleme için geliştirilmiş olan 20 maddeli Lay (1986) ölçeğindeki bazı maddelerin genel halk için uygun olmayan ifadeler (örneğin "Kütüphaneden kitap ödünç aldığımda, işim bittiğinde kitabı hemen iade ederim" veya "Bir evrakı postaya vermeden önce günlerce masanın üzerinde kaldığı olur." ifadeleri gibi) olması sebebiyle, yazında yer alan diğer çalışmalarda önerilmiş olan ifadelerle değiştirilmiştir. Değiştirilen ifadelerde içerik aynı kalarak sadece bağlamın değiştirilmesi (kütüphane yerine toplantı veya postaya evrak verme yerine e-postalara cevap verme, gibi) yoluna gidilmiştir. Uzman görüş ve önerileri doğrultusunda ölçek ifadelerinde gerekli dilsel düzenlemeler yapılmıştır. Ölçek ifadelerinin anlaşılabilirliğinin tespiti için 5 kişilik bir örnek çalışma grubunda ön çalışma yürütülmüş ve elde edilen geribildirimler ışığında gerekli revizyonlar neticesinde *Genel Erteleme Ölçeği* nihai formu oluşturulmuştur.

Sonrasında çalışmanın amacına uygun olarak iki ayrı çalışma grubundan anket yöntemi ile veri toplanarak, birbirinden bağımsız ardışık iki çalışma tamamlanmıştır. Her iki çalışmada gönüllü katılım esasına göre yürütülmüş olup, hatalı veya eksik veya cevaplar bağlamında tereddüt duyulan anketler çıkarıldıktan sonra, birinci çalışmada toplam 229 kişiye çevrimiçi olarak (online anket şeklinde) ulaşılmışken, ikinci çalışma ise toplamda 211 kişi üzerinde bırak-topla yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Yanıtlamaya geçilmeden önce ölçeğin başında ilgili maddelerin nasıl cevaplanması gerektiğine ilişkin kısa bir açıklamaya (Lütfen aşağıda yer alan ifadeleri son günlerde kendinizi nasıl hissettiğinizi düşünerek cevaplayınız.) yer verilmiştir. Her iki çalışma grubundan elde edilen verilerde yanıtları hatalı ve eksik olan ölçekler analiz dışı bırakılmıştır. Her iki çalışma grubuna ilişkin saha çalışmaları 2020 yılında ayrı zaman dilimlerinde yürütülmüştür. Örneklem büyüklüğü açısından çok değişkenli analizlerin uygulanabilmesi için tam bir fikir birliği olmamakla birlikte, Kline (2005)'in önerisi kapsamında ($n > 200$) mevcut çalışmada ulaşılan gözlem sayısı faktör analizi için yeterli görülmektedir.

2.1 Çalışma Grubu

Çalışma grubu olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme ve anket yöntemi ile belirlenen 440 (1. grup 229, 2. grup 211) kişiden oluşmaktadır.

İlk çalışma grubu 121 (%52.8) kadın, 108 (%47.2) erkekten oluşmaktadır. Bu katılımcıların çoğunluğunun (125 kişi, %54.6) 21-30 yaş aralığında ve 126'sı (%55) bekarıdır. Eğitim durumu itibarıyla, katılımcıların 144'ü (%62.9) üniversite mezunu diğerleri sırasıyla lise (% 18.8), lisansüstü (%9.2), ilköğretim (%5.2) ve meslek yüksekokulu (%3.9) mezunudur.

İkinci çalışma grubu 135'i (%64) bekar olan, 130 (%61.6) kadın ve 81 (%38.4) erkekten oluşmaktadır. Bu katılımcılardan 64 kişi (%30.3) 31-40 yaş aralığında, 60 kişi (%28.4) 41 yaş ve üzeri, 47 kişi (%22.3) 21-30 yaş aralığında ve 40 kişi (%19) 20 yaş ve altı yaş grubuna dahildir. Eğitim durumu itibarıyla, katılımcıların 97'si (%46) üniversite mezunu diğerleri sırasıyla lise (%22.3), meslek yüksekokulu (%16.1), lisansüstü (%9) ve ilköğretim (%6.6) mezunudur.

Tablo 1. Demografik Özellikler

Değişkenler	1. Grup		2. Grup	
	Sıklık	Yüzde (%)	Sıklık	Yüzde (%)
Cinsiyet				
Kadın	121	52.8	130	61.6
Erkek	108	47.2	81	38.4
Medeni hal				
Bekar	126	55.0	135	64
Kadın	97	42.4	76	36
Yaş				
20 ve altı	20	8.7	40	19
21-30	125	54.6	47	22.3
31-40	59	25.8	64	30.3
41 ve üzeri	25	10.9	60	28.4
Eğitim durumu				
	Sıklık	Yüzde (%)	Sıklık	Yüzde (%)

İlköğretim	12	5.2	14	6.6
Lise	43	18.8	47	22.3
İki yıllık MYO	9	3.9	34	16.1
Üniversite	144	62.9	97	46.0
Lisansüstü	21	9.2	19	9.0

2.2 Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır ve bu form iki bölümden oluşmaktadır.

İlk bölümde Lay (1986) tarafından geliştirilen *Genel Erteleme Ölçeği* (GEÖ-General ProcrastinationScale) ifadeleri yer almaktadır. Araştırmacı yirmi maddenin yer aldığı GEÖ'nin tek boyutlu bir yapıya sahip olduğunu ve maddelere verilen yanıtlar üzerinden tek bir genel erteleme puanı alınabileceğini belirtmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık (Cronbach Alpha katsayısı) değeri Lay (1986) tarafından .82, Ferrari (1989) tarafından ise test tekrar test güvenilirliği .80 olarak rapor edilmiştir (Hasanagic ve Özsağır, 2018). Ölçek "1=Çok düşük, ..., 5=Çok yüksek" şeklinde 5'li derecelendirme tipinde puanlanmaktadır ve maddelere verilen yanıtlardan alınan yüksek puan genel erteleme tutum/davranışının yüksek olduğu anlamına gelmektedir.

Anket formunun ikinci bölümünde, katılımcıların bireysel özelliklerini (cinsiyet, yaş vb.) belirlemeye yönelik çeşitli soru maddelerine yer verilmiştir.

2.3 Veri Analizi

Veriler IBM SPSS ve AMOS 20 programları ile analiz edilmiştir. Her iki çalışma grubundan elde edilen veriler ile öncelikle tanımlayıcı istatistikler (ortalama, standart sapma, çarpıklık, basıklık) hesaplanmıştır. Sonrasında ilk çalışma grubundan elde edilen veriler ölçeğin faktör yapısını ortaya koymak amacıyla açıklayıcı faktör analizi (AFA) ile değerlendirilmiştir. İkinci çalışma grubundan elde edilen veriler ise AFA sonucu keşfedilen faktöriyel yapının doğrulanabilmesi için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) için kullanılmıştır. Daha sonra ölçek güvenilirliğinin tespitinde Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ve bileşik güvenilirlik değeri hesaplanmıştır.

3. Bulgular

GEÖ'de yer alan 20 maddeye açıklayıcı faktör analizi (Varimax dik döndürme yöntemi) uygulanmıştır. İlk analiz sonucu özdeğeri 1'den büyük 5 faktör ortaya çıkarmıştır. Hair, Black, Babin ve Anderson (2010)'a göre yalnızca faktör yükü .5'ten büyük olan ve tek bir faktör altında yer alan değişkenler ile analize devam edilmelidir. Ancak analiz sonucu farklı iki faktör altında yüksek yük değerine sahip (iki farklı faktörde faktör yük değerleri farkı .1'den küçük olan maddeler) ve faktör yük değeri .5'in altında olan 4 madde tek tek çıkarılarak analiz tekrar edilmiştir. İşlemler sonrası 16 madde ile analizlere devam edilmiştir. Verilerin bu analize uygunluğunu tespit etmek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ve Bartlett'in küresellik testi kullanılmıştır. KMO test değerinin .5 ile 1.0 arası bir değer alması kabul edilebilir olarak nitelendirilirken, .80 ve üzeri değerler yüksek bir uygunluk değeri olarak kabul edilmektedir (Coşkun vd., 2019). Ayrıca Bartlett'in küresellik testi anlamlı bulunduğu verilerin çok değişkenli normal dağılımdan elde edildiğini göstermektedir (Büyüköztürk, 2016). Bu çalışma kapsamında .816 olarak belirlenen KMO değeri ve Bartlett's küresellik test sonucunun anlamlı ($\chi^2=975.69$, $sd=120$, $p<.001$) bulunması verilerin açıklayıcı faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir (Tablo 1). Gerekli düzenlemeler sonucu açıklayıcı faktör analizi, özdeğeri 1'den büyük olan 4 faktör ortaya çıkartmıştır. Her bir faktöre ait açıklanan varyans oranları sırasıyla %16.264, %15.560, %14.071, %8.989'dur ve toplam açıklanan varyans değeri %54.975'dir (Tablo 2).

Tablo 2. GEÖ AFA Sonuçları

İfadeler	Boyutlar			
	1	2	3	4
Yapmam gereken işlerimi bitirmeden dinlenmeye çekilmem.	.776			
Bir parti planlarken gerekli düzenlemeleri çok önceden yaparım.	.656			
Bir davet aldığımda, katılıp katılmayacağımı bildirmem isteniyorsa (LCV), kısa süre içinde cevap veririm.	.616			
Gün içerisinde planladığım her şeyi genellikle tamamlarım.	.610			
İşlerimi son dakikaya kadar bekletirim.		.698		
Önceden planladığım şeyleri çoğunlukla sonra yaparım.		.668		
Seyahat ederken, havalimanı veya istasyona zamanında varabilmek için genellikle acele etmem gerekir.		.656		

Yapmam gereken işleri yapmaya başlamadan önce genellikle geciktiririm.	.447	.648		
Bir şeyleri yetiştirmeye çalışırken, sıklıkla başka şeyler yaparak zaman kaybederim.		.628		
Ufak tefek işler oturulup yapılmadığında günlerce zamanımı alır.			.715	
Sabah kalkma zamanı geldiğinde, çoğunlukla yataktan kalkarım.			.709	
Bir görevi çoğu zaman gerekenden önce bitiririm.		.631		
Randevum olduğunda erken gitmeyi tercih ederim.		.579		
Genelde telefon görüşmelerine hemen dönerim.		.542		
Her nasılsa hediye alışverişlerim genellikle son dakikaya kalır.			.790	
Alışverişte önemli olan bir şeyi bile çoğunlukla en son dakikada satın alırım.			.750	
Açıklanan varyans	16.264	15.560	14.071	8.989
Toplam açıklanan varyans	54.975			
KMO testi	.816			
Bartlett'in Küresellik Testi	$\chi^2=975.69$, sd=120, p<.001			

Not: Yöntem: Temel Bileşen Analizi. Döndürme Yöntemi: KaiserNormalizasyonu ile Varimax.
Faktör yükleri .40'dan daha az olan değerler netlik açısından çıkarılmıştır.

AFA sonucu ortaya konan 4 faktörlü yapıyı doğrulamak üzere DFA (maksimum olabilirlik yöntemi) gerçekleştirilmiştir. DFA öncesi veriler normallik açısından kontrol edilmiştir (George ve Mallery, 2016; Kline, 2005). Bu çalışmada George ve Mallery (2016) tarafından belirtilen çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 arasında olma kriterinin karşılandığı belirlenmiştir. DFA sonucu faktör yük değeri düşük ve hata varyansı yüksek olan iki madde (*Ufak tefek işler oturulup yapılmadığında günlerce zamanımı alır.* ve *Seyahat ederken, havalimanı veya istasyona zamanında varabilmek için genellikle acele etmem gerekir.*) analizden çıkarılıp DFA tekrar uygulanmıştır (Tablo 3). Genel model uyumunu değerlendirmek için, ki-kare/serbestlik derecesi (χ^2/sd), ortalama karekök yaklaşıklık hatası (RMSEA), standartlaştırılmış kök ortalama kalıntı (SRMR) gibi indekslerin yanı sıra sosyal bilimler alanında yaygın olarak kullanılan karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI), Tucker-Lewis indeksi (TLI) ve uyum iyiliği indeksi (GFI) değerleri de dikkate alınmıştır. Beşten küçük χ^2/sd değerleri ve .08'den küçük RMSEA ve SRMR değerleri yeterli olarak kabul edilmektedir (Brown, 2006; Byrne, 2010; Hair, Black, Babin ve Anderson, 2010). CFI, TLI ve GFI endeksleri 0-1.0 arasında değer almaktadır ve .90'dan büyük değerler kabul edilebilir ve .95'ten büyük değerler ise mükemmel uyumu göstermektedir (Brown, 2006; Hair, Black, Babin ve Anderson, 2010; Tabachnick ve Fidell, 2007). Bu nedenle analiz sonucu elde edilen uyum değerlerinin kabul edilebilir olduğu görülmektedir ($\chi^2/sd=1.654$, SRMR=.051, RMSEA<.054; GFI<.933, CFI<.943; TLI=.926) (Tablo 3). Diğer bir ifade ile DFA bulguları, 14 madde ve 4 alt boyuttan oluşan yapının model uyum indekslerinin GEÖ Türkçe versiyonu için kabul edilebilir olduğunu göstermektedir. Ayrıca tüm maddeler için parametre tahminleri Tablo 3'te sunulmuştur. Tüm standartlaştırılmış regresyon ağırlıklarının, önerilen .45 değerini aştığı ve tüm değerlerin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu durum yakınsak geçerliliğe ulaşıldığını göstermektedir (Hair, Black, Babin ve Anderson, 2010).

Tablo 3. GEÖ İçin Standartlaştırılmış Regresyon Ağırlığı, t-değeri, R²

Boyutlar/İfadeler	Faktör yükü	t-değeri*	R ²
Tez Canlılık			
Yapmam gereken işlerimi bitirmeden dinlenmeye çekilmem.	.768	-.*	.59
Gün içerisinde planladığım her şeyi genellikle tamamlarım.	.668	8,791	.45
Bir davet aldığımda, katılıp katılmayacağımı bildirmem isteniyorsa (LCV), kısa süre içinde cevap veririm.	.476	6,395	.23
Bir parti planlarken gerekli düzenlemeleri çok önceden yaparım.	.517	6,936	.27
Düzenli Yaşama			
Genelde telefon görüşmelerine hemen dönerim.	.693	-.*	.48
Sabah kalkma zamanı geldiğinde, çoğunlukla yataktan kalkarım.	.459	6,022	.21
Randevum olduğunda erken gitmeyi tercih ederim.	.584	7,488	.34
Bir görevi çoğu zaman gerekenden önce bitiririm.	.767	9,079	.59
Erteleme Eğilimi			
Yapmam gereken işleri yapmaya başlamadan önce genellikle geciktiririm.	.799	-.*	.64
İşlerimi son dakikaya kadar bekletirim.	.659	8,929	.44
Önceden planladığım şeyleri çoğunlukla sonra yaparım.	.478	6,509	.23

Bir şeyleri yetiştirmeye çalışırken, sıklıkla başka şeyler yaparak zaman kaybederim.	.556	7,553	.31
Son Ana Bırakma			
Alışverişte önemli olan bir şeyi bile çoğunlukla en son dakikada satın alırım.	.463	–	.22
Her nasılsa hediye alışverişlerim genellikle son dakikaya kalır.	.739	3,793	.55

Not: Uyum iyiliği istatistikleri: $\chi^2/sd = 115.82/70$ (1.654), GFI < .933, CFI < .943; TLI = .926, SRMR = .051, RMSEA < .054.

* $p < .05-t > 1.96$; $p < .01-t > 2.576$; * Tanımlama modeli için parametre seti 1.0'e eşittir.

Ayırt edici geçerliliği değerlendirmek için boyutlar arası korelasyon katsayı değerleri kullanılmıştır. Korelasyonların incelenmesi sonucu, 4 boyut arasındaki korelasyon katsayısı tahminlerinin .90 kesme değerinin önemli ölçüde altında olduğu ve .256 ile 0.749 arasında değiştiği belirlenmiştir (Tablo 4). Bulgular ayırt edici geçerliliğe ulaşıldığını göstermektedir. Son olarak ölçüm modeli için çapraz yüklemenin olmadığı ve tüm boyutlar ile genel ölçüm modeli için yakınsak ve ayırt edici geçerlilik sağlandığı ifade edilebilir (Büyükoztürk, 2016; Hair, Black, Babin ve Anderson, 2010).

Tablo 4. GEÖ için Ortalama, Standart Sapma, Güvenirlik ve Korelasyon Tahminleri

Boyutlar	Madde sayısı	$\bar{X}$	SS	CR	CA	EE	TC	DY
Erteleme eğilimi (EE)	4	3.97	.54	.722	.702			
Tez canlılık (TC)	4	2.07	.62	.705	.728	.662**		
Düzenli yaşama (DY)	4	4.02	.56	.725	.722	.513**	.749**	
Son ana bırakma (SAB)	2	2.41	.77	.538	.510	.589**	.256**	.342**

Not: $\bar{X}$: Ortalama, SS: Standart sapma, CR: Bileşik güvenirlilik, CA: Cronbach alfa

Ölçek boyutları iç tutarlılıklarını değerlendirmek için Cronbach alfa ve bileşik güvenirlilik değerleri hesaplanmıştır. Genel olarak sosyal bilimler alanında Cronbach alfa katsayısının $\geq .70$ (George ve Mallery, 2016) ve bileşik güvenirlilik katsayısının $\geq .60$ olması (Hair, Black, Babin ve Anderson, 2010) bir ölçeğin güvenirliliği için yeterli bir koşul olarak belirtilmektedir. Bu çalışmada her bir boyuta ait bileşik güvenirlilik ve Cronbach alfa değerlerinin (SAB boyutu hariç) .70 ve üzeri bir değer aldığı görülmektedir. Tüm maddelere ait Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ise .82 olarak belirlenmiştir. SAB boyutunun sadece iki maddeden oluşuyor olması, bu boyuta ait güvenirlilik değerlerinin beklenenden biraz düşük çıkmasına neden olduğu düşünülmektedir. Bu durumda GEÖ boyutlarının kabul edilebilir bir güvenirliliğe sahip oldukları ifade edilebilir.

Analiz sonuçları ölçeğin çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu göstermekle birlikte, ölçeğin tek boyutlu yapısal özelliklerini belirlemek adına elde edilen 14 madde tek boyutta toplanarak DFA tekrar edilmiştir. Ancak elde edilen uyum indeks değerlerinin ($\chi^2/sd=3.812$, SRMR=.086, RMSEA<.111; GFI<.822, CFI<.736; TLI=.684) çok boyutlu ölçüm yapısından daha düşük değerlere sahip olduğu belirlenmiştir (CR=.822, AVE=.262). Diğer yandan Sirois, Yang ve Eerde (2019) (9 madde, tek boyut) çalışmalarında GEÖ faktör yapısının tek boyutlu olduğunu ifade etmektedirler. Bu nedenle Sirois ve diğerleri (2019) tarafından önerilen 9 madde, tek boyutlu yapı DFA ile test edilmiştir. Bu analiz sonucu uyum indeks değerleri ($\chi^2/sd=3.126$, SRMR=.062, RMSEA<.097; GFI<.921, CFI<.878; TLI=.831) 14 maddeli tek boyutlu yapıdan daha iyi olmakla birlikte 14 maddeli 4 boyutlu yapıdan elde edilen uyum indeks değerlerinin altındadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışma, Lay (1986) tarafından geliştirilen GEÖ'nin Türkçe versiyonunun faktör yapısı ile geçerlilik ve güvenirliliğini test etmek için tasarlanmıştır. İlk olarak, ölçeğin Türk örneklem grubunda faktör yapısını ortaya koyulmak amacıyla AFA gerçekleştirilmiştir. Bu analiz sonucu 16 madde ve 4 faktörden oluşan bir yapı elde edilmiştir. Elde edilen faktör yapısının doğrulamak amacıyla yeni bir örnek küleden toplanan veriler ile DFA gerçekleştirilmiştir. Bu analiz sonucu iki maddenin daha analiz dışı bırakılması gerekmiştir. GEÖ'nin Türkçe versiyonunun alt boyutları her bir boyuta yüklenen maddeler incelenerek ve uzman görüşleri neticesinde erteleme eğilimi, tez canlılık, düzenli yaşama ve son ana bırakma şeklinde adlandırılmıştır. Yapılan çalışmada ölçeğin tek boyutlu olmadığı ortaya çıkmıştır. Erteleme eğilimi bir davranış olarak görülmekte olup kişisel özelliklerin, durumsal koşulların, aileden ve çevreden öğrenilmiş davranışların etki ettiği yorumlanabilmektedir. Tez canlılık, son ana bırakma boyutları edinilmiş alışkanlıkların bir sonucu da olabilmektedir. Bireylerin hata yapmamak, günlük koşuşturma bağlamında ve kültürel farklılıklar sebebiyle davranışın sonucu ortaya çıkan boyutlara atfetmek mümkün olmaktadır. Düzenli yaşama boyutu ise ihtiyaçların öncelik sıralamasına göre ön plana çıktığı durum olarak göz önüne alınmaktadır. Orijinal ölçekten altı maddenin analiz dışı bırakılması geçmiş çalışmalardan farklı olarak bu çalışmada yetişkin bireylere odaklanılmasından ve bu örnek külenin özelliklerinden kaynaklanıyor olabilir.

Lay (1986) tarafından geliştirilen GEÖ'nin tek boyutlu bir yapıya sahip olduğu belirtilmiş olsa da bu ölçeğin kullanıldığı çeşitli çalışmalarda (örn; Argiropoulou ve Ferrari, 2015; Ferrari, Uzun Özer ve Demir, 2009; Hasanagic ve Özsağır, 2018) genel erteleme eğiliminin çok boyutlu bir yapıya sahip olduğu da belirtilmektedir. Bu bağlamda ölçeğin Türkçe versiyonunda çok boyutlu bir yapının elde edilmiş olması öngörülebilir bir durum olarak değerlendirilebilir. Ancak yapısal özelliklerin daha net ortaya konabilmesi için bu çalışmada belirlenen 14 madde ve Sirois, Yang ve Van Eerde (2019) tarafından yürütülen çalışmada ortaya konan 9 madde için tek faktörlü DFA'leri gerçekleştirilmiştir. Bu analizler sonucunda hem 14 maddeli tek boyutlu yapının ($\chi^2/sd=3.812$, SRMR=.086, RMSEA<.111; GFI<.822, CFI<.736; TLI=.684) hem de 9 maddeli tek faktörlü yapının ($\chi^2/sd=3.126$, SRMR=.062, RMSEA<.097; GFI<.921, CFI<.878; TLI=.831) daha kötü uyum indeks değerlerine sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Sirois, Yang ve Van Eerde (2019) tarafından tespit edilen 9 maddenin bazıları ölçeğin Türkçe versiyonundaki 14 madde arasında yer almamaktadır. Dahası, literatürde GEÖ'nin çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu ortaya koyan çeşitli çalışmalar olsa da günlük çalışmalarda elde edilen çok boyutlu yapı ile bu çalışmada elde edilen çok boyutlu yapı arasında çeşitli farklılıklar mevcuttur. Örneğin, Hasanagic ve Özsağır(2018) çalışmalarında GEÖ'nin beş boyutlu bir yapısını test etmiştir. Argiropoulou ve Ferrari (2015) ile Ferrari, Uzun Özer ve Demir (2009) çalışmalarında GEÖ'ni iki boyutlu olarak ele almışlardır. Ek olarak iki çalışmada elde edilen faktörlere farklı maddelerin yüklendiği dikkat çekmektedir. Bu nedenle, genel erteleme eğiliminin katılımcı profili ve kültürel farklılıklar gibi nedenlerle genel bir çeşitliliğe neden olduğunu ifade etmek mümkündür.

Bu çalışmadaki model uyum indekslerine göre, 14 madde, 4 boyutlu modelin uyum indekslerinin iyi/kabul edilebilir model uyum indeksleri aralığında olduğu ifade edilebilir (Brown, 2006; Hair, Black, Babin ve Anderson, 2010; Tabachnick ve Fidell, 2007). Diğer bir ifade ile her faktör onu oluşturan maddeleri doğru şekilde temsil etmekte ve model uyum indeksleri ve ölçüm modelinin temel parametre tahminleri modelin verilere uyduğunu göstermektedir. Ölçek güvenilirliği için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ve bileşik güvenilirlik değerleri hesaplanmıştır. Genel itibari ile Cronbach alfa için .70 ve bileşik güvenilirlik için .60'ın üzerindeki değerlerin tatmin edici güvenilirlik değerleri olduğu ifade edilmektedir (George ve Mallery, 2016; Hair, Black, Babin ve Anderson, 2010). Ancak SAB boyutu dışındaki boyutlar için sınır değerlerin aşıldığı tespit edilmiştir. SAB boyutu için görece düşük değerler elde edilmesi, bu boyutta yalnızca iki maddenin yer almasından kaynaklanıyor olabilir. Ölçeğin başka bir dile uyarlanması ve psikometrik standartlar nedeniyle bu durum kabul edilebilir olarak değerlendirilebilir (Kline, 1998). Ek olarak bu çalışmanın, genel erteleme eğiliminin çok boyutlu yapısını açıklamaya ilişkin başlangıç niteliğinde bir çalışma olduğu düşünülmekte ve gelecek çalışmalara katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Bu bağlamda ilgili boyutun ölçekte tutulması araştırmacılar tarafından uygun görülmüştür. Ayrıca GEÖ'nin ölçüm modeli için çapraz yüklemenin olmadığı ve tüm boyutlar ile genel ölçüm modeli için yakınsak ve ayırt edici geçerlilik sağlandığı görülmüştür (Büyüköztürk, 2016; Hair, Black, Babin ve Anderson, 2010).

Çalışma bulgularının değerlendirilmesinde ve sonuçların yorumlanmasında çeşitli sınırlılıkların dikkate alınması gerekmektedir. Bu araştırma, kolayda örnekleme yöntemi ile yürütülen bir anket çalışmasıdır. Bu nedenle araştırma örnekleminin, evrenin tüm özelliklerini yansıtmayabileceği göz önünde bulundurulmalı ve çalışmanın farklı örnekleme gruplarına genellemesinde ihtiyatlı davranılmalıdır. GEÖ ölçeğinin çeşitli örnekleme gruplarında farklı sonuçlar ortaya koyduğu görülmektedir. Bu kapsamda, farklı özelliklere sahip örneklemlerde yapılacak daha fazla araştırma, bu ölçeğin faktör yapısı ve güvenilirliği hakkında daha fazla bilgi sağlayabilir. Ek olarak farklı araştırma bulguları ile bir arada sonuçlar değerlendirildiğinde, genel erteleme eğiliminin demografik, sosyo-kültürel vb. özelliklere göre değişiklik gösterdiği ifade edilebilir. Bu nedenle gelecekte yapılacak olan çalışmalarda nitel araştırma yöntemlerinin kullanılması ile oluşturulacak daha geniş madde havuzu ve yeni bulgular ile ölçüm aracı revize edilerek Türk toplumunun genel erteleme eğilimini daha iyi yansıtan bir ölçüm aracı geliştirilebilir.

Kaynakça

- Argiropoulou M. I. & Ferrari, J. R. (2015), Chronic Procrastination Among Emerging Adults: Factor Structure of The Greek Version of The General Procrastination Scale, *Hellenic Journal of Psychology*, Vol. 12 (2015), pp. 85-104
- Bachrach, A. (2012). Understanding the Psychology of Procrastination and Overcoming it. Retrieved from http://www.mosaichub.com/resource_center/resource/understanding-the-psychology-of-procrastination.
- Balkıs M. (2006). Öğretmen Adaylarının Davranışlarındaki Erteleme Eğiliminin Düşünme ve Karar Verme Tarzları İle İlişkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Eđt. Bil. Ens. Bil. Anabilim Dalı Reh. ve Psik. Danış. Prog.*
- Brislin, R. W. (1986). The Wording and Translation of Research Instruments. In W. L. Lonner & J. W. Berry (Eds), *Field Methods In Cross-Cultural Research* (P.P. 137-164). Newbury Park, CA: Sage.
- Browlow, S., & Reasinger, R.D. (2000). Putting Off Until Tomorrow What Is Better Done Today: Academic Procrastination As a Function of Motivation Toward College Work. *Journal of Social Behavior and Personality*, 15, 15-34.

- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory Factor Analysis for Applied Research*. The Guilford Press.
- Burka, J.B., & Yuen, L.M. (2008). *Procrastination: Why Do You Do It, What To Do About It* (2nd Ed.). Cambridge: Da Capo Lifelong Books.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal Bilimlerde Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni ve Yorum*. Ankara: Pegem Akademi.
- Byrne, B.M. (2010). *Structural Equation Modeling with AMOS: Basic Concepts, Applications, and Programming*. Routledge.
- Cherry, J. (2014). *Technology Integration in Education: An Examination of Technology Adoption in Teaching and Learning by Secondary Teachers in Minnesota* (Doctoral dissertation).
- Chu, A. H. C., & Choi, J. N. (2005). Rethinking Procrastination: Positive effects of "Active" Procrastination Behavior on Attitudes and Performance. *Journal of Social Psychology*, 145(3), 245-264.
- Corkin, D.M., Yu, S.L. & Lindt, S.F. (2011). "Comparing Active Delay and Procrastination From a Self-Regulated Learning Perspective", *Learning and Individual Differences*, Vol.21 No.5, p.p.602-606
- Coşkun, R., Altunışık, R., ve Yıldırım, E. (2019). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Çakıcı, D. Ç. (2003). *Lise ve Üniversite Öğrencilerinde Genel ve Akademik Erteleme Davranışının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi.
- Deniz, M. E. (2006). The Relationships Among Coping With Stress, Life Satisfaction, Decision Making Styles and Decision Self-Esteem: An Investigation with Turkish University Students. *Soc. Behav. Personal.* 34, 1161–1170. doi: 10.2224/sbp.2006.34.9.1161
- Effert, B.R. & Ferrari, J. R. (1989). Decisional Procrastination .Examining Personality- Correlates. *Journal of Social Behavior and Personality*, 4(1), 151-156
- Ellis, A. & Knaus, W. (1977). *Overcoming Procrastination*. NY: Signet.
- Ferrari, J. R. (1989). Reliability of Academic and Dispositional Measures of Procrastination. *Psychological Reports*, 64, 10507-10508
- Ferrari, J. R. (1991). Self-handicapping by Procrastinators: Protecting Self-esteem, Social-esteem, or Both? *Journal of Research in Personality*, 25, 245-261.
- Ferrari, J. R. (1992). Procrastinators and Perfect Behavior: An Exploratory Factor Analysis of Self-presentation, Self-awareness, and Self-handicapping Components. *Journal of Research in Personality*, 26, 75-84.
- Ferrari, J. R., O'Callaghan, J., ve Newbegin, I. (2005). Prevalence of Procrastination in The United States, United Kingdom, and Australia: Arousal and Avoidance Delays Among Adults. *North American Journal of Psychology*, 7, 1–6
- Ferrari, J. R. Uzun Özer, B., & Demir, A. (2009). Chronic Procrastination Among Turkish Adults: Exploring Decisional, Avoidant, and Arousal Styles. *Journal of Social Psychology*, 149(3), 302-308.
- Ferrari, J. R. (2010). *Still Procrastinating. The No-regrets Guide to Getting It Done*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- George, D., & Mallery, P. (2016). *IBM SPSS Statistics 23 step by step: A Simple Guide and Reference*. New York, NY: Routledge.
- Goroshit, M., & Hen, M. (2018). Decisional, General and Online Procrastination: Understanding The Moderating Role of Negative Affect In The Case of Computer Professionals. *Journal of Prevention & Intervention in the Community*, 46(3), 279-294. doi: <https://doi.org/10.1080/10852352.2018.1470421>.
- Habelrih, E. A., ve Hicks, R. E. (2015). Psychological Well-being and Its Relationships with Active and Passive Procrastination. *International Journal of Psychological Studies*, 7(3), 25-34.
- Hair, J., Black, W., Babin, B. & Anderson, R. (2010). *Multivariate Data Analysis*. NJ: Pearson Education.
- Hasanagic A. ve Özşagır C. (2018), The Validity Exploration of General Procrastination Scale (Lay, 1986), *Epiphany: Journal of Transdisciplinary Studies*, Vol. 11 no. 1
- Hasenfuss, G., Mulieri L.A., Leavitt B.J., Allen P.D., Haerberle J.R. ve Alpert N.R. (1992). Alteration in Contractile Function and Excitation-contraction Coupling in Dilated Cardiomyopathy. *Circ. Res.* 70: 1225–1232.

- Kandemir, M. (2014). The Predictors of Academic Procrastination: Responsibility, Attributional Styles Regarding Success/Failure, and Beliefs in Academic Self-efficacy. *Education and Science*, 39(171), 99-114
- Karas, D., & Spada, M. M. (2009). Brief Cognitive-Behavioural Coaching for Procrastination: A Case Series. *Coaching: An International Journal of Theory, Research and Practice*, 2, 44-53
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın.
- Klein, E. (1971). *A Comprehensive Etymological Dictionary of The English Language*. New York: Elsevier Scientific Publishing Company.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. New York, NY: Guilford Press.
- Knaus, W. J. (1998). *Do It Now! Break The Procrastination Habit*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Lamba, G. (1999). *Effects of Gender-Role and Self-Efficacy on Academic Procrastination in College Students*. (Unpublished Master's Thesis). Truman State University, Missouri.
- Lay, C. H. (1986). At Least My Research Article on Procrastination. *Journal of Research in Personality*, 20, 474-495.
- Lavoie, J. A. A., ve Pychyl, T. A. (2001). Cyberslacking and The Procrastination Superhighway. *Social Science Computer Review*, 19(4), 431-444.
- Li, S. ve Chatterjee, P. (2005). "Shopping Cart Abandonment At Retail Websites – A Multi- Stage Model of Online Shopping Behavior", Available at: <http://elab.vanderbilt.edu/research-papers/>.
- Mariani, M. G., & Ferrari, J. R. (2012). Adult Inventory of Procrastination scale (AIP): A Comparison of Model with an Italian Sample. *Testing, Psychometric, Methodology in Applied Psychology*, 19, 3-14.
- McCown, W., ve Johnson, J. (1989). *Validation of an Adult Inventory of Procrastination*. New York: Society for Personality Assessment.
- Milgram, N., & Toubiana, Y. (1999). Academic Anxiety, Academic Procrastination, and Parental Involvement in Students and Their Parents. *British Journal of Educational Psychology*, 69, 345-361.
- Negra, A., & Mzoughi, M. N. (2012). How wise are online procrastinators? A scale development. **Internet Research**, 22(4), 426-442.
- Pu Shih-Yu, Tai Nan- Ching, Ng Kah-Hoe (2019). Development of Innovative Online Shopping Experience to Overcome Procrastination Through Self-Rewarding. 2019 IEEE International Conference on Consumer Electronics-Taiwan (ICCE-TW).
- Pychyl, T. (2008). *Worry Helps Me Cope: A Metacognitive Belief Linked To Procrastination*. Carleton University Ottawa, Canada.
- Rakes, G. C., Dunn, K. E., & Rakes, T. A. (2013). Attribution as a predictor of procrastination in online graduate students. *Journal of Interactive Online Learning*, 12(3), 103-121.
- Reinecke, L., Meier, A., Aufenanger, S., Beutel, M. E., & Drejer, M., Quiring, O., (2018). Permanently Online and Permanently Procrastinating? The Mediating Role of Internet Use For the Effects of Trait Procrastination on Psychological Health and Wellbeing. *New Media and Society*, 20, 862-880.
- Saddler, C. D., & Sacks, L. (1993). Multidimensional Perfectionism and Academic Procrastination: Relationship with Depression in University Students. *Psychological Reports*, 73, 863-871.
- Senecal, C., Lavoie, K., & Koestner, R. (1997). Trait and situational factors in procrastination: An interactional model. *Journal of Social Behavior and Personality*, 12, 889-903.
- Silverstein, M., Stranger, P., & Abdelmessih, N. (2001). *Winning The Online Consumer 2.0: Converting Traffic Into Profitable Relationships*, The Boston Consulting Group, Boston.
- Simpson, K. W. & Pychyl, T. A. (2009), "In Search of The Arousal Procrastinator: Investigating the Relation Between Procrastination, Arousal Based Personality Traits and Beliefs About Procrastination Motivates", *Personality and Individual Differences*, Vol. 47 No. 8, p. 906-911.

- Sirois, F. M., Yang, S., & VanEerdeW. (2019). Development and Validation of The General Procrastination Scale (GPS-9): A Short and Reliable Measure of Trait Procrastination. *Personality and Individual Differences*, 146, 26-33. doi:10.1016/j.paid.2019.03.039.
- Solomon, L.J., & Rothblum, E. D. (1984). Academic Procrastination: Frequency and Cognitive-Behavioral Correlates, *Journal of Counseling Psychology*, 31 (4), 503-509.
- Stead, R., Shanahan, M., & Neufeld, R. (2010). "I'll Get to Therapy, Eventually": Procrastination, Stress and Mental Health. *Personality and Individual Differences*, 49(3), 175-180.
- Steel, P. (2010). Arousal, Avoidance and Decisional Procrastinators: Do They Exist? *Personality and Individual Differences*, 48, 926-934.
- Stöber, J., & Joormann, J. (2001). Worry, Procrastination, and Perfectionism: Differentiating Amount of Worry, Pathological Worry, Anxiety, and Depression. *Cognitive Therapy and Research*, 25(1), 49-60.
- Tabachnick, B.G., & Fidell, L.S. 2007. *Using Multivariate Statistics*. Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Tice, D., & Baumeister, R. F. (1997). Longitudinal Study of Procrastination, Performance, Stress, and Health: The Costs and Benefits of Dawdling. *Psychological Science*, 8, 454-458.
- Uçar H., Bozkurt A. (2019). Using Motivation, Volition, and Performance Model to Overcome Online Procrastination. *IVPE*, p.p.105-112.
- Uzun Özer, B., O'Callaghan, J., Bokszczanin, A., Ederer, E., & Essau, C. (2014). Dynamic Interplay of Depression, Perfectionism, and Self-Regulation on Procrastination. *British Journal of Guidance and Counselling*, 42, 309-319.
- Uzun Özer, B., ve Demir A. (2015). Erteleme: Türleri, Bileşenleri, Demografik Etkenler ve Kültürel Farklılıklar. *Ege Eğitim Dergisi*, 16 (1), 106-121.
- Vestervelt, C. M. (2000). An Examination of The Content and Construct Validity of Four Measures of Procrastination. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Carleton Üniversitesi, Kanada.

Extended Abstract

Aim and Scope

Procrastination is the delay in starting important tasks or actions on time without reasonable justification and instead of doing less important or routine tasks. In this state, the concept of procrastination is a form of behavior that we encounter in almost every aspect of daily life, moreover, it can affect human life in negative ways. It is noteworthy that there are disagreements about both the definition and the measurement of the concept in the relevant literature. In addition, it is not possible to talk about a valid and reliable measurement tool for determining the general procrastination tendencies of adults. In this context, the aim of the study is to examine the General Procrastination Scale developed by Lay (1986) in terms of its factor structure and psychometric properties. In addition, it is important to present a dimensional analysis of the general procrastination tendency, which is considered as the antecedent of many behaviors, decisions, and personal reactions defined as a personality trait.

Methods

Based on the positivist method, the general screening model was utilized in the study. During the translation of the scale used in the context of the research into Turkish, the parallel reverse translation method was followed. Due to the fact that some of the items in the General Procrastination Scale, which was developed for the first time for the student sample, were not suitable for the general public, other studies in the literature were examined and the necessary adjustments were made in the statements. In the changed expressions, the content remained the same and only the context was changed (responding to e-mails instead of posting documents or attending a meeting instead of the returning books library, etc.). In line with expert opinions and suggestions, necessary linguistic arrangements were made in the expressions of the scale. A pilot study was conducted to determine the comprehensibility of the scale expressions and the necessary revisions were made in the light of the feedback and the final form of the General Procrastination Scale was created.

In the study, two consecutive independent studies were completed by collecting data with convenience sampling and questionnaire methods, which are non-probabilistic sampling methods. While a total of 229 people were reached in the first study online (in the form of an online questionnaire), the second study was conducted on a total of 211 people using the drop-collect method. A questionnaire form was used as a data collection tool and this form consists of two parts. In the first part, the General Procrastination Scale expressions developed by Lay (1986), and in the second part, various question

items for determining the individual characteristics of the participants are included. First, descriptive statistics were calculated with the data obtained from both study groups. Afterward, the data collected from the first study group were evaluated by explanatory factor analysis (EFA) in order to reveal the factor structure of the scale. The data collected from the second study group were used for confirmatory factor analysis (CFA) in order to verify the factorial structure discovered as a result of EFA. Later, Cronbach alpha internal consistency coefficient and composite reliability value were calculated in determining the reliability of the scale.

Findings

EFA, which was carried out to reveal the factor structure of the General Procrastination Scale, yielded a structure consisting of 16 items and 4 factors. In order to verify the obtained factor structure, CFA was performed with the data obtained from a new sample. As a result of this analysis, two more items had to be excluded from the analysis. It was determined that the fit index values reached as a result of CFA were at acceptable levels ($\chi^2 / df = 1.654$, SRMR = .051, RMSEA < .054; GFI < .933, CFI < .943; TLI = .926). In addition, the reliability and validity (convergent and discriminating validity) values were calculated for the general measurement model and it was determined that the suggested critical value thresholds were exceeded.

Conclusion

As a result, it was determined that the Turkish version of GPS has a structure consisting of 16 items and 4 factors. As a result of the analysis, the sub-dimensions of the scale were examined as items loaded on each dimension, and as a result of expert opinions, they were named as procrastination tendency, impatience, regular living, and leaving the last moment. Removing 6 items from the original scale may reflect the characteristics of the sample in this study. The exclusion of six items from the analysis may be due to the fact that adults were determined as the sample in this study, unlike previous studies. As a matter of fact, more research on samples with different characteristics can provide more information about the factor structure and reliability of this scale. In addition, when the results are evaluated together with different research findings, demographic, socio-cultural, and so on. For this reason, a larger item pool to be created by using qualitative research methods in future studies and the measurement tool can be revised with new findings, and a measurement tool that better reflects the general tendency of Turkish society to procrastinate can be developed.